

Funding possibilities

- Poland

EFFECT4buildings Toolbox:
Funding; Annex 2

Projekt „Efektywne narzędzia finansowania wdrażania efektywności energetycznej budynków” (EFFECT4buildings) opracowuje we współpracy z zarządcami budynków publicznych kompleksowy zestaw narzędzi wspomagających podejmowanie decyzji wraz z zestawem instrumentów finansowych: narzędzia do obliczeń finansowych; **Bundling; Finansowanie; Podejmowanie decyzji; umowa o poprawę efektywności energetycznej (EPC); umowa o świadczenie wielu usług; umowa Green Leasing; Prosumeryzm**. Narzędzia i instrumenty wybrane w ramach projektu mają największy potencjał, aby pomóc zarządcom budynków w pokonywaniu barier finansowych, na podstawie prawie 40 wywiadów z grupą docelową. Projekt ulepsza te narzędzia poprzez różne rzeczywiste przypadki.

Aby mieć pewność, że zarządcy budynków inwestują w najlepsze dostępne rozwiązania, potrzebna jest większa wiedza na temat różnych możliwości, a także potwierdzenie od współpracowników, że rozwiązania działają dobrze. W ramach projektu EFFECT4buildings zmapowano **rozwiązania technologiczne** w zakresie efektywności energetycznej w budynkach w celu wymiany wiedzy i doświadczeń na temat rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej wśród zarządców budynków w regionie Morza Bałtyckiego.

W ramach niniejszego raportu/przewodnika dokonano rozpoznania i analizy dostępnych źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej. Przedstawione w raporcie/poradniku informacje przedstawiają stan na dzień 01.11.2019 r. Usługa realizowana jest w ramach projektu „Skuteczne narzędzia finansowania wdrażania efektywności energetycznej w budynkach” (EFFECT4buildings).

Partners

STOWARZYSZENIE
GMIN I POWIATÓW
MAŁOPOLSKI

EFFECT4buildings project is implemented with the support from the EU funding Programme Interreg Baltic Sea Region (European Regional Development Fund) and Norwegian national funding. The aim of the project is to improve the capacity of public building managers in the Baltic Sea Region by providing them a comprehensive decision-making support toolbox with a set of financial instruments to unlock the investments and lower the risks of implementing energy efficiency measures in buildings owned by public stakeholders. More information:

<http://www.effect4buildings.se/>

1. STRESZCZENIE

Zmniejszenie zużycia energii staje się w ostatnich dekadach coraz ważniejszym wyzwaniem, a jednocześnie strategicznym priorytetem dla państw UE. Dlatego też inwestycje w energooszczędne technologie i energię odnawialną traktowane są jako droga do osiągnięcia unijnych celów w zakresie energii i ochrony klimatu, a także, co pokazują prowadzone badania, przyczyniają się do wzrostu gospodarczego. Warto zwrócić uwagę, że znaczna część energii zużywana jest w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Sektor usług, w tym usług publicznych, odpowiada za około 13% (wg. danych IEA) zużycia energii na świecie. Zgodnie z danymi IEA (Międzynarodowa Agencja Energetyczna) największa część energii w tym sektorze (od 30 do 50% w zależności od kraju) jest zużywana na ogrzewanie pomieszczeń. Zgodnie z szacunkami w UE aż około 75% budynków jest nieefektywna energetycznie, co pokazuje, że rozwiązanie tego problemu może się znacząco przyczynić do spadku zużycia energii. Z tego powodu w budownictwie nastąpił rozwój technologii mających na celu zmniejszenie zużycia energii zarówno w budynkach istniejących, jak i tych nowo projektowanych. Stare budynki, które ze względu na swój wiek i stan techniczny nie spełniają obecnych wymagań (kilkudziesięcioletnie, ale również budowane kilkanaście lat temu, gdy przepisy nie były tak rygorystyczne, a w procesie budowy przeważał pogląd by budować jak najtańszym kosztem), są poddawane termomodernizacji.

Można założyć, iż zainteresowanie JST tematyką efektywności energetycznej i wykorzystania OZE, jak również ich zaangażowanie w projekty i inicjatywy z tego zakresu, będzie w kolejnych latach wzrastać. Wynika to z kilku czynników, obejmujących rosnącą świadomość energetyczną społeczeństwa (w tym władz lokalnych), stałą obecność tematu zrównoważonej energii w europejskiej debacie publicznej, zaangażowanie UE w realizację ambitnych celów klimatyczno-energetycznych oraz coraz większą dostępność i malejące koszty wielu proenergetycznych technologii i rozwiązań.

Jak zostało to już wcześniej zaznaczone, **podstawowym problemem w zakresie prowadzenia skutecznych działań w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych są ograniczone możliwości finansowania inwestycji ze środków własnych podmiotów sektora publicznego.**

Wśród działań, które samorządy planują do realizacji w pierwszej kolejności znajdują się przede wszystkim te, na które najłatwiej pozyskać dofinansowanie lub które są najbardziej pożądane z punktu widzenia realizacji celów społecznych (poprawa komfortu i warunków zdrowotnych mieszkańców), a więc termomodernizacja budynków i inwestowanie w OZE.

Samorządy z Polski i krajów nadbałtyckich, chcące podążać ścieżką zrównoważonego rozwoju energetycznego, będą musiały w najbliższych latach zmierzyć się także z innymi istotnymi wyzwaniami, do których należy zmniejszenie dostępności dotacji bezzwrotnych po 2020 roku.

Dostępność środków i mechanizmów finansowania w postaci dotacji dla podmiotów z sektora publicznego została czasowo ograniczona. Sytuacja ulegnie zdecydowanej zmianie w momencie uruchomienia programów z Funduszy Europejskich w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027. Dotyczy to programów operacyjnych zarówno na poziomie poszczególnych województw jak i kraju. Niemniej jednak alokacja środków finansowych w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027 przeznaczona na inwestycje w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych może być niższa niż w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2014-2020.

Podmioty sektora publicznego mogą jednak korzystać z innych mechanizmów finansowych wspierających proces poprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych. Należą przede wszystkim do nich:

- Programy oraz preferencyjne pożyczki i kredyty w dyspozycji Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (środki krajowe),
- Wsparcie udzielane w ramach Funduszu Termomodernizacji i Remontów,
- Preferencyjny kredyt inwestycyjny EBI (ze środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego) udzielany przez Bank Ochrony Środowiska.

Istotnym elementem wsparcia sektora publicznego przez władze państwowe są również programy priorytetowe wdrażane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ze środków krajowych. W momencie uruchomienia kolejnych programów będzie to istotna forma wsparcia w zakresie finansowania inwestycji związanych z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.

W ostatnich latach obserwowana jest tendencja odejścia od finansowania inwestycji związanych z poprawą efektywności energetycznej poprzez instrumenty bezzwrotne (dotacja) na rzecz instrumentów zwrotnych (pożyczki, kredyty). Taka sytuacja powoduje, iż coraz bardziej popularna i rozpowszechniona staje się współpraca sektora publicznego z zewnętrznym podmiotem w formule ESCO (w tym również w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego).

Mając na uwadze powyższe wniosku, sformułowane zostały następujące rekomendacje w zakresie w możliwych działań jakie mogą zostać podjęte w oparciu o analizę uzyskanych wyników analiz.

Rekomendacja nr 1. Mając na uwadze stan finansów jednostek budżetowych, ciągły przymus poszukiwania przez władze samorządowe oszczędności, niekwestionowaną potrzebę poprawy efektywności energetycznej oraz brak wystarczającej ilości odpowiednio wykwalifikowanej i

doświadczonej kadry technicznej umożliwiającej sprawne i efektywne przygotowanie oraz późniejszą realizację inwestycji służącej poprawie efektywności energetycznej, należy wziąć pod uwagę możliwość skorzystania ze współpracy z firmami spoza sektora finansów publicznych, w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), w formule która umożliwi sfinansowanie danej inwestycji modernizacyjnej z przyszłych oszczędności w kosztach energii. Takie możliwości niosą ze sobą między innymi usługi firm ESCO.

Z uwagi na słabe upowszechnienie tego modelu realizacji inwestycji, warto:

- wesprzeć system doradztwa dla gmin, przedsiębiorstw oraz banków w zakresie rozwijania tego typu projektów,
- stworzyć zestaw standardowych dokumentów (umowa, specyfikacja istotnych warunków zamówienia) przynajmniej dla sektora samorządowego,
- stworzyć fundusze celowe (gwarancyjny i forfaitingowy) ułatwiający firmom ESCO działanie na rynku.

Banki komercyjne winny aktywniej włączyć się w finansowanie projektów realizowanych w formule.

Rekomendacja nr 2. Aktualnie trwają prace związane z wprowadzeniem istotnych zmian do ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Zmiany mają przyczynić się do zwiększenia efektywności funkcjonowania Funduszu Termomodernizacji i Remontów. W ustawie przewidziano pomoc samorządom gminnym w działaniach służących poprawie stanu technicznego budynków wielorodzinnych, w których znajdują się lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

Konieczne jest podjęcie działań przez jednostki samorządu lokalnego w zakresie przeprowadzenia prac przygotowawczych umożliwiających ubieganie się o wsparcie w zakresie wykonania prac remontowych w budynkach wielorodzinnych, w których znajdują się lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy. Jest to pierwszy tak kompleksowy program, który może przyczynić się do poprawy stanu technicznego tych budynków.

Prace przygotowawcze powinny obejmować minimum:

- Opracowanie audytu energetycznego oraz świadectwa charakterystyki energetycznej
- Opracowanie niezbędnej dokumentacji technicznej,
- Przygotowanie inwestycji pod względem formalno-prawnym.

Rekomendacja nr 3. Konieczne jest podjęcie działań przez jednostki samorządu lokalnego w zakresie przeprowadzenia prac przygotowawczych umożliwiających skuteczne ubieganie się o wsparcie z Funduszy Europejskich w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027.

Ograniczona pula środków przy spodziewanym dużym zainteresowaniu wnioskodawców powoduje, iż poziom przygotowania projektu do realizacji musi osiągnąć najwyższy poziom.

Prace przygotowawcze powinny obejmować minimum:

- Opracowanie audytu energetycznego oraz świadectwa charakterystyki energetycznej,
- Opracowanie niezbędnej dokumentacji technicznej,
- Przygotowanie inwestycji pod względem formalno-prawnym.

2. TŁO I OPIS PROBLEMU

W ramach niniejszego raportu/przewodnika dokonano rozpoznania i analizy dostępnych źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej.

Przedstawione w raporcie/poradniku informacje przedstawiają stan na dzień 01.11.2019 r. Usługa realizowana jest w ramach projektu „Skuteczne narzędzia finansowania wdrażania efektywności energetycznej w budynkach” (EFFECT4buildings). Projekt finansowany jest z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) w ramach Programu Interreg Baltic Sea Region Programme (Interreg B), priorytet 2.2 Efektywne zarządzanie zasobami naturalnymi / efektywność energetyczna.

Prace administracyjne będą realizowane w okresie od 25.05.2017 r. do 30.11.2020 r. Wdrażanie działań projektowych potrwa od 01.10.2017 r. do 31.08.2020 r. (36 miesięcy). EFFECT4buildings jest wdrażany w ramach Europejskiej Strategii dla Regionu Morza Bałtyckiego (EUSBSR), jako jeden z projektów flagowych w ramach polityk na rzecz Energii i Klimatu. Wyjątkowość projektów flagowych polega na tym, że są przejawem konkretnych działań w ramach EUSBSR i wdrażane są jako pilotaże dla działań zmierzających do zmian.

Zmniejszenie zużycia energii staje się w ostatnich dekadach coraz ważniejszym wyzwaniem, a jednocześnie strategicznym priorytetem dla państw UE. Dlatego też inwestycje w energooszczędne technologie i energię odnawialną traktowane są jako droga do osiągnięcia unijnych celów w zakresie energii i ochrony klimatu, a także, co pokazują prowadzone badania, przyczyniają się do wzrostu gospodarczego.

Warto zwrócić uwagę, że znaczna część energii zużywana jest w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej. Dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków UE zawiera przepisy mające na celu poprawę efektywności energetycznej zarówno w nowych, jak i już istniejących budynkach. Wymagane jest, m.in. aby istniejące budynki poddawane pracom

renowacyjnym dostosowane były przynajmniej w stopniu minimalnym do wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej. Ponadto wszystkie nowo powstające budynki muszą mieć niemal zerowe zużycie energii do 31 grudnia 2020 roku. Opracowywane i wdrażane są również coraz to nowsze wymagania i regulacje prawne, na poziomie państw i regionów, dotyczące certyfikacji energetycznej budynków lub jednostek budowlanych, okresowych przeglądów systemów ogrzewania i klimatyzacji w budynkach oraz niezależnych systemów kontroli świadectw energetycznych i raportów z inspekcji.

Sektor usług, w tym usług publicznych, odpowiada za około 13% (wg. danych IEA) zużycia energii na świecie. Zgodnie z danymi IEA (Międzynarodowa Agencja Energetyczna) największa część energii w tym sektorze (od 30 do 50% w zależności od kraju) jest używana na ogrzewanie pomieszczeń. Zgodnie z szacunkami w UE aż około 75% budynków jest nieefektywna energetycznie, co pokazuje, że rozwiązanie tego problemu może się znacząco przyczynić do spadku zużycia energii. Z tego powodu w budownictwie nastąpił rozwój technologii mających na celu zmniejszenie zużycia energii zarówno w budynkach istniejących, jak i tych nowo projektowanych. Stare budynki, które ze względu na swój wiek i stan techniczny nie spełniają obecnych wymagań (kilkudziesięcioletnie, ale również budowane kilkanaście lat temu, gdy przepisy nie były tak rygorystyczne, a w procesie budowy przeważał pogląd by budować jak najtańszym kosztem), są poddawane termomodernizacji.

Można założyć, iż zainteresowanie JST tematyką efektywności energetycznej i wykorzystania OZE, jak również ich zaangażowanie w projekty i inicjatywy z tego zakresu, będzie w kolejnych latach wzrastać. Wynika to z kilku czynników, obejmujących rosnącą świadomość energetyczną społeczeństwa (w tym władz lokalnych), stałą obecność tematu zrównoważonej energii w europejskiej debacie publicznej, zaangażowanie UE w realizację ambitnych celów klimatyczno-energetycznych oraz coraz większą dostępność i malejące koszty wielu proenergetycznych technologii i rozwiązań. Nie bez znaczenia jest również konieczność rozwiązania coraz bardziej palącego problemu niskiej emisji, znacznie pogarszającej jakość życia w wielu europejskich miastach, a także konieczność redukcji gminnych kosztów bieżących, których istotny składnik stanowią koszty zużycia paliw i energii (a te według aktualnych prognoz będą wzrastać).

Jak zostało to już wcześniej zaznaczone, podstawowym problemem w zakresie prowadzenia skutecznych działań w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych są ograniczone możliwości finansowania inwestycji ze środków własnych podmiotów sektora publicznego.

Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych w sektorze usług publicznych może być oparta na:

- tradycyjnej formule finansowania inwestycji publicznych tj. środkami budżetowymi,

- finansowania inwestycji ze środków zewnętrznych w tym:
 - Dotacji (grantów),
 - Pożyczek i kredytów,
 - Innych środków – obligacje komunalne, partnerstwo publiczno-prywatne i leasing.

Wśród działań, które samorządy planują do realizacji w pierwszej kolejności znajdują się przede wszystkim te, na które najłatwiej pozyskać dofinansowanie lub które są najbardziej pożądane z punktu widzenia realizacji celów społecznych (poprawa komfortu i warunków zdrowotnych mieszkańców), a więc termomodernizacja budynków i inwestowanie w OZE.

Samorządy z Polski i krajów nadbałtyckich, chcące podążać ścieżką zrównoważonego rozwoju energetycznego, będą musiały w najbliższych latach zmierzyć się także z innymi istotnymi wyzwaniami, do których należy zmniejszenie dostępności dotacji bezzwrotnych po 2020 roku. Sprostanie temu wyzwaniu będzie wymagało nie tylko ich aktywnego zaangażowania, ale i wsparcia ze strony innych instytucji oraz umożliwienia im udziału w dialogu i wymianie know-how, sprawdzonych technologii i dobrych praktyk z innymi miastami i gminami.

Celem projektu EFFECT4buildings jest zwiększenie liczby dostępnych narzędzi do pomiaru efektywności energetycznej rozwiązań technologicznych wdrażanych w budynkach publicznych w regionie Morza Bałtyckiego. Projekt kierowany jest przede wszystkim do właścicieli oraz zarządców nieruchomości publicznych, którzy posiadają w opinii zespołu projektowego, najszerszą wiedzę na temat możliwości technicznych dla wdrażania nowych rozwiązań z zakresu efektywności energetycznej, a także prowadzą analizy opłacalności przygotowywanych inwestycji w zakresie efektywności energetycznej. Często jednak, z powodu barier finansowych nie mają możliwości wdrażania tych rozwiązań, mimo ich potencjalnej opłacalności.

W ramach projektu powstanie katalog narzędzi poświęcony dostępnym mechanizmom finansowym, które mogą poprawić rentowność, ułatwić finansowanie i zmniejszyć ryzyko inwestycji energetycznych w nieruchomościach publicznych. Wśród narzędzi tych znajdują się m.in. kalkulatory rentowności, pakiety działań, w tym w zakresie optymalizacji wkładu, EPC, umowy wielofunkcyjne, tzw. „zielone dzierżawy” i przykładowe modele ekonomiczne zarówno dla produkcji, jak i zużycia energii.

Projekt EFFECT4buildings przewiduje działania w zakresie wzmocnienia współpracy właścicieli nieruchomości publicznych z dostawcami rozwiązań energetycznych w celu zwiększenia efektywności ich wykorzystania w regionie Morza Bałtyckiego. Narzędzia i metody finansowe będą opracowywane na podstawie różnych faktycznych doświadczeń partnerów uczestniczących w projekcie.

Opracowany w ramach projektu zestaw narzędzi będzie bezpłatnie dostępny online. Właściciele nieruchomości publicznych zostaną w ramach projektu przeszkoleni w zakresie korzystania z tych narzędzi, a także w zakresie umiejętności przekonywania decydentów do wdrażania i inwestowania w środki efektywności energetycznej.

Partnerzy projektu:

1. *County administrative board of Dalarna (Szwecja) LIDER PROJEKTU*

www.lansstvrelsen.se/dalarna

Dalarna jest regionem pilotażowym w Szwecji dla wdrażania innowacyjnych działań z zakresu efektywności energetycznej w oparciu o silną współpracę z sektorem budowlanym.

2. *Environmental office of Lappeenranta region (Finlandia)*

www.lappeenranta.fi

Fiński region Lappeenranta jest znany ze względu na podejmowane działania na rzecz odnawialnych źródeł energii oraz gospodarki niskoemisyjnej. W regionie działa sieć Green Energy Showroom zrzeszająca małe i średnie przedsiębiorstwa zainteresowane wdrażaniem innowacyjnych rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej.

3. *Hedmark county council (Norwegia)*

www.hedmark.org

Norweski Region Hedmark jest wiodącym samorządem w zakresie opracowywania i testowania narzędzi do finansowania efektywności energetycznej.

4. *Vidzeme planning region (Łotwa)*

www.vidzeme.lv

Samorząd regionalny Vidzeme jest na Łotwie odpowiedzialny między innymi za planowanie i koordynację działań z zakresu efektywności energetycznej, a także za współpracę pomiędzy 25 samorządami i innymi instytucjami rządowymi.

5. *Gate21 (Dania)*

www.gate21.dk

Gate 21 jest organizacją pozarządową, która specjalizuje się we wdrażaniu projektów współpracy samorządowej w zakresie zielonych energii i wzrostu. Misją Gate21 jest koordynacja współpracy między samorządami, regionem oraz instytucjami otoczenia biznesu w zakresie innowacyjnych rozwiązań na rzecz energii i klimatu.

6. *Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski (Polska)*

www.sgpm.krakow.pl

SGiPM jest organizacją pozarządową zrzeszającą małopolskie samorządy. Działania stowarzyszenia koncentrują się na wsparciu samorządów w różnych obszarach ich funkcjonowania, w tym w zakresie efektywności energetycznej, niskiej emisji oraz poprawy klimatu.

7. Foundation Tallinn Science Park Tehnopol (Estonia)

www.tehnopol.ee/en

Tehnopol jest parkiem naukowo-technologicznym, który zajmuje się rozwijaniem nowych technologii oraz rozwojem przedsiębiorczości w Estonii.

8. State Real Estate Ltd (Estonia)

www.rkas.ee

Spółka publiczna odpowiedzialna za zarządzanie ponad 1 425 budynków użyteczności publicznej w Estonii.

9. Hvidovre Municipality (Dania)

www.hvidovre.dk

Gmina Hvidovre znajduje się w regionie stołecznym Danii, jest zamieszkała przez 52,964 mieszkańców (stan na 1 stycznia 2017). Na terenie gminy znajduje się dziewięć szkół podstawowych oraz bibliotek.

10. Sustainable Building Cluster in Dalarna (Szwecja)

www.byggdialogdalarna.se

Klaster funkcjonujący jako regionalny inkubator i katalizator dla zrównoważonego budownictwa zrzeszający ponad 100 członków reprezentujących cały sektor budowlany i planistyczny ze Szwecji.

3. METODOLOGIA RAPORTU

Koordynatorem prac obejmujących opracowanie „Raportu w zakresie dostępności źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej oraz sektorze mieszkaniowym” było Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski (Polska).

Prace w ramach raportu zostały podzielone na następujące etapy:

- A) Analiza dostępnych publicznych (m.in. środki pochodzące z funduszy europejskich - UE, środki z budżetu państwa, banków będących własnością Skarbu Państwa, innych środków publicznych itp.) źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej (wraz z komunalnymi budynkami mieszkalnymi) - w poszczególnych krajach partnerów projektu.
- B) Analiza dostępnych alternatywnych – niepublicznych (m.in. środki prywatne podmiotów gospodarczych w tym w ramach projektów PPP, komercyjna oferta banków dedykowana wyłącznie takim przedsięwzięciom itp.) źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej (wraz z komunalnymi budynkami mieszkanymi) - w poszczególnych krajach partnerów projektu.
- C) Analiza dostępnych mieszanych (publicznych i niepublicznych) źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej (wraz z komunalnymi budynkami mieszkalnymi) - w poszczególnych krajach partnerów projektu.

Ad. A.

W ramach prac przygotowano formularz (załącznik nr 1) opisu publicznych źródeł i mechanizmów finansowania, który stanowił podstawę przygotowania danych do niniejszego raportu. Zawartość oraz struktura formularza została skonsultowana i uzgodniona ze wszystkimi partnerami projektu (m.in. w trakcie spotkania zespołu projektowego w Tallinie w dniach 29-31 października 2018 r. oraz poprzez bieżące kontakty i wymianę korespondencji). Partner z Polski tj. Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski we własnym zakresie zebrał wszystkie niezbędne informacje obejmujące obszar Polski.

Informacje na temat źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej (wraz z komunalnymi budynkami mieszkalnymi) w innych krajach została przygotowana przez poszczególnych

Partnerów projektu w oparciu o przekazany formularz. Należy podkreślić, iż informacje zawarte w Raporcie zostały opracowane wyłącznie w oparciu o dane (zawarte w formularzach) jakie zostały przekazane przez poszczególnych Partnerów Projektu.

Integralną częścią formularza była instrukcja uzupełniania formularza.

Ad. B.

W ramach prac przygotowano formularz (załącznik nr 2) opisu alternatywnych (innych niż środki publiczne) źródeł i mechanizmów finansowania, który stanowił podstawę przygotowania danych do niniejszego raportu. Zawartość oraz struktura formularza została skonsultowana i uzgodniona ze wszystkimi partnerami projektu (m.in. w trakcie spotkania zespołu projektowego w Tallinie w dniach 29-31 października 2018 r. oraz poprzez bieżące kontakty i wymianę korespondencji). Partner z Polski tj. Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski we własnym zakresie zebrał wszystkie niezbędne informacje obejmujące obszar Polski.

Informacje na temat źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej (wraz z komunalnymi budynkami mieszkalnymi) w innych krajach została przygotowana przez Partnerów projektu w oparciu o przekazany formularz. Należy podkreślić, iż informacje zawarte w Raporcie zostały opracowane wyłącznie w oparciu o dane (zawarte w formularzach) jakie zostały przekazane przez poszczególnych Partnerów Projektu.

Integralną częścią formularza była instrukcją uzupełniania formularza.

Po uwzględnieniu uwag i sugestii zgłoszonych przez poszczególnych Partnerów Projektu **EFFECT4buildings**, wymienione wyżej dwa formularze (załącznik nr 1, załączniki nr. 2) identyfikujące źródła i mechanizmy finansowania przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej zostały zastąpione jednym, zbiorczym formularzem dla wszystkich możliwych wariantów finansowania inwestycji infrastrukturalnej tj.

- **ze środków publicznych** (m.in. środki pochodzące z funduszy europejskich - UE, środki z budżetu państwa, banków będących własnością Skarbu Państwa, innych środków publicznych itp.),
- **ze środków niepublicznych** (m.in. środki prywatne podmiotów gospodarczych w tym w ramach projektów PPP, komercyjna oferta banków dedykowana wyłącznie takim przedsięwzięciom itp.).
- **ze środków mieszanych.**

Zgodnie z założeniami metodologicznymi analiza w zakresie dostępności źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej oraz sektorze mieszkaniowym została

przeprowadzona **wyłącznie dla obiektów będących własnością administracji publicznej (jednostek samorządu terytorialnego oraz innych instytucji/podmiotów zaliczonych do sfery publicznej w tym administracji rządowej).**

Zgodnie z przyjętą definicją, **budynkiem użyteczności publicznej** jest obiekt przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, w tym usług pocztowych lub telekomunikacyjnych, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, oraz inny budynek przeznaczony do wykonywania podobnych funkcji; za budynek użyteczności publicznej uznaje się także budynek biurowy lub socjalny.

Należy jednak **ponownie** podkreślić, iż zgodnie z założeniem metodologicznymi analiza w zakresie dostępności źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej oraz sektorze mieszkaniowym została przeprowadzona **wyłącznie dla obiektów będących własnością administracji publicznej (jednostek samorządu terytorialnego oraz innych instytucji/podmiotów zaliczonych do sfery publicznej w tym administracji rządowej).**

Dodatkowo w analizie uwzględniono dostępność źródeł i mechanizmów finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu efektywności energetycznej budynków zbiorowego zamieszkania stanowiących własność administracji publicznej (jednostek samorządu terytorialnego oraz innych instytucji/podmiotów zaliczonych do sfery publicznej w tym administracji rządowej). Raport zawiera również informacje nt. dofinansowania prac związanych z opracowaniem dokumentacji technicznej (w zakresie prac wpływających na poprawę efektywności energetycznej), specjalistycznych opracowań (np. audyt energetyczny, audyt ex-post) oraz świadczeniem usług doradczych (w zakresie prac wpływających na poprawę efektywności energetycznej).

4. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH – PROGRAM INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2014-2020

Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to krajowy program wspierający gospodarkę niskoemisyjną, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne. Środki unijne z programu przeznaczone zostały również w ograniczonym stopniu na inwestycje w obszary ochrony zdrowia i dziedzictwa kulturowego.

Program wskazuje krajowe cele w obszarze rozwoju zrównoważonego przy zachowaniu spójności i równowagi pomiędzy działaniami inwestycyjnymi w zakresie niezbędnej infrastruktury oraz wsparcia skierowanego do wybranych obszarów gospodarki. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 został zatwierdzony przez Komisję Europejską decyzją z dnia 16 grudnia 2014 r.

Zgodnie harmonogramem planowanych w roku 2019 naborów wniosków o dofinansowanie projektu w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, nie przewidziano konkursów z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, dedykowanych jednostkom oraz innym instytucjom/podmiotom zaliczonym do sfery publicznej. Konkursy takie były jednak przeprowadzane w roku 2018 i latach wcześniejszych. W ramach poddziałania 1.3.1. „Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej” poziom alokacji finansowej (dotacja bezzwrotna) wynosił 205 522 607 EURO.

Taka forma finansowania inwestycji cieszyła się olbrzymim powodzeniem wśród podmiotów sektora publicznego o czym świadczyła bardzo duża liczba złożonych wniosków o dofinansowanie. Przewidziana na ten cel alokacja nie pokryła zapotrzebowania zgłaszanego przed wnioskodawców. Kolejne programy o zbliżonej będą formie mogą zostać uruchomione jednak dopiero w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027.

5. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH – REGIONALNE PROGRAMY OPERACYJNE NA LATA 2014- 2020

Fundusze Europejskie w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 przewidują do realizacji 16 programów regionalnych (RPO 2014-2020). Regionalne Programy Operacyjne przygotowane zostały dla:

- 15 regionów słabiej rozwiniętych,
- oraz dla województwa mazowieckiego, które w perspektywie finansowej 2014-2020 zostało zakwalifikowane do regionu lepiej rozwiniętego.

Regionalne programy operacyjne (RPO 2014-2020) w ramach nowej perspektywy przedstawiają się jak poniżej:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego,
- Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego.

Podział środków pomiędzy poszczególne województwa na potrzeby RPO 2014-2020 kształtuje się zgodnie z informacjami przedstawionymi dla Polityki Spójności.

W latach 2014-2020 samorządy województw będą zarządzać około 40 % funduszy polityki spójności - 31,28 mld euro. Programy regionalne były dwufunduszowe, tj. finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Harmonogram konkursów publikowany jest w IV kwartale roku poprzedzającym ogłoszenia naboru przez instytucję zarządzającą danym RPO. Z uwagi na okres realizacji i rozliczenia projektów w 2019 roku liczba ogłoszonych konkursów z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, dedykowanych jednostkom oraz innym instytucjom/podmiotom zaliczonym do sfery publicznej była niewielka. Konkursy takie były jednak przeprowadzane w roku 2018 i latach wcześniejszych. Można się spodziewać się, iż w 2020 roku nie zostaną już ogłoszone żadne konkursy w tym zakresie lub ich liczba będzie bardzo mała.

Taka forma finansowania inwestycji cieszyła się olbrzymim powodzeniem wśród podmiotów sektora publicznego o czym świadczyła bardzo duża liczba złożonych wniosków o dofinansowanie. Przewidziana na ten cel alokacja nie pokryła zapotrzebowania zgłaszanego przed wnioskodawców. Przewidziana na ten cel alokacja nie pokryła zgłaszanego zapotrzebowania przed wnioskodawców. Kolejne programy o zbliżonej będą formie mogą zostać uruchomione jednak dopiero w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027.

6. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH Z ZAGRANICZNYCH INTRUMENTÓW ZWROTNYCH – BANK OCHRONY ŚRODOWIKA

BOŚ Bank jest polskim Bankiem od 1997 r. a jego akcje notowane są na rynku podstawowym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Misją Banku jest wspieranie przedsięwzięć ekologicznych.

Na finansowanie projektów ekologicznych Bank przeznaczył około 18,6 mld zł.

BOŚ Bank posiada wieloletnie doświadczenie we współpracy z samorządami oraz ugruntowaną pozycję na rynku finansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska i finansowaniem projektów infrastrukturalnych.

Oferta Banku stanowi precyzyjną odpowiedź na oczekiwania jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego oraz wojewódzkiego, jak również jednostek organizacyjnych powiązanych z samorządami i związkami samorządów. O dopasowaniu oferty kredytowej do potrzeb sektora publicznego może świadczyć wzrost zaangażowania Banku z tytułu udzielanych kredytów oraz pożyczek. W I półroczu 2019 r. zawarto nowe umowy kredytów i pożyczek na łączną kwotę 2,2 mld zł, tj. o ok. 87% więcej niż w analogicznym okresie 2018 roku. Dzięki wdrożeniu nowego modelu biznesowego, sprzedaż w segmencie klientów instytucjonalnych wzrosła o ok. 94%. Jednocześnie, realizując Strategię, stale zwiększano udział w sprzedaży kredytów na finansowanie działań proekologicznych. Kwota udzielonych kredytów proekologicznych wyniosła 929,3 mln zł i była o prawie 60 % wyższa niż w analogicznym okresie roku poprzedniego.

Kredyt inwestycyjny EBI (ze środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego)

Źródło środków:	Europejski Bank Inwestycyjny
Przeznaczenie:	Finansowanie projektów inwestycyjnych m.in. z sektora - odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej. Finansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, realizowanych w ramach Programu Climate Change Action tj. działań promujących ograniczenie emisji gazów cieplarnianych do atmosfery, w tym finansowanie inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej.

Okres finansowania:	Minimalny okres 5 lat od daty podpisania umowy kredytu. Maksymalny okres zgodnie z wnioskiem klienta lub dokumentem zamówienia publicznego.
Kwota kredytu:	Do 50 % wartości kredytowanego przedsięwzięcia.
Wartość projektu:	Minimalna wartość projektu 40 tys. EUR lub równowartość w PLN. Maksymalna wartość projektu 25 mln EUR.
Karencja w spłacie kapitału:	do 2 lat
Oprocentowanie:	Wysokość oprocentowania oraz opłat i prowizji negocjowana jest indywidualnie.
Typ beneficjenta:	m.in.: - jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego oraz wojewódzkiego, - jednostki organizacyjnych powiązanych z samorządami i związkami samorządów.
Rodzaj instrumentu finansowego:	Zwrotny – kredyt.
Uwagi:	Możliwość łączenia różnych źródeł finansowania

7. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH Z FUNDUSZY KRAJOWYCH NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM - NFOŚiGW

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest głównym źródłem finansowania w Polsce inwestycji proekologicznych. Od 26 lat stanowi najważniejsze ogniwo polskiego systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dysponując największym potencjałem finansowym.

Narodowy Fundusz ma bogatą ofertę finansową dostosowaną do oczekiwań szerokiego grona beneficjentów: samorządów, przedsiębiorstw, podmiotów publicznych, organizacji społecznych i osób indywidualnych. W sektorze finansów publicznych Narodowy Fundusz jest również największym w Polsce partnerem międzynarodowych instytucji finansowych w obsłudze środków zagranicznych przeznaczonych na ochronę środowiska.

Wraz z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej NFOŚiGW tworzy system funduszy ekologicznych.

Narodowy Fundusz prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, działając na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska i zgodnie z unijną zasadą „zanieczyszczający płaci”. Czerpie przychody głównie z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, opłat eksploatacyjnych i koncesyjnych, opłat sektora energetycznego, opłat wynikających z ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz ze sprzedaży jednostek przyznanej emisji gazów cieplarnianych.

Narodowy Fundusz zapewnia wykorzystanie funduszy zagranicznych, przeznaczonych na ochronę środowiska, m.in. z Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Programu LIFE+, Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Wpływy uzyskane przez Polskę w międzynarodowych transakcjach sprzedaży uprawnień do emisji dwutlenku węgla w ramach Protokołu z Kioto, zasilają System zielonych inwestycji (GIS - Green Investment Scheme), który wspiera inwestycje z zakresu ochrony klimatu i redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Narodowy Fundusz oferuje beneficjentom pomoc w sprawnej i terminowej realizacji projektów. Zapewnia wsparcie finansowe przede wszystkim dla projektów, które realizują środowiskowe

zobowiązania Polski, wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej. Wspiera także działania Ministra Środowiska w wypełnianiu polskich zobowiązań w ramach m.in. Konwencji Klimatycznej, Konwencji o Różnorodności Biologicznej, programu NATURA 2000.

Podstawą do przyjmowania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie w Narodowym Funduszu są programy priorytetowe. W IV. kwartale 2019 r. NFOŚiGW nie planuje ogłosić naborów wniosków o dofinansowanie projektów w ramach programów priorytetowych z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, dedykowanych jednostkom oraz innym instytucjom/podmiotom zaliczonym do sfery publicznej. Konkursy takie były jednak przeprowadzane w 2019 i latach wcześniejszych.

Taka forma finansowania inwestycji cieszyła się olbrzymim powodzeniem wśród podmiotów sektora publicznego o czym świadczyła bardzo duża liczba złożonych wniosków o dofinansowanie, preferencyjną pożyczkę (w części umarzalną). Przewidziana na ten cel alokacja nie pokryła zapotrzebowania zgłaszanego przed wnioskodawców.

8. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH Z FUNDUSZY KRAJOWYCH NA POZIOMIE REGIONALNYM - WFOŚiGW

Finansowanie ochrony środowiska w Polsce w znaczącym stopniu realizowane jest przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) oraz **16 funduszy wojewódzkich**. Fundusze prowadzą działania mające na celu poprawę warunków życia obywateli poprzez finansowe wspieranie ekologicznych przedsięwzięć, podejmowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Realizowane jest to zgodnie z kierunkami polityki ekologicznej państwa i celami środowiskowymi, w szczególności tymi, które umożliwiają realizację zobowiązań międzynarodowych.

Przedmiotem działania **Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** jest finansowanie, głównie inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zgodnie z kierunkami polityki ekologicznej państwa i celami środowiskowymi wynikającymi ze strategii zrównoważonego rozwoju danego województwa.

Pomoc finansowa udzielana jest w postaci pożyczek oraz form dotacyjnych. Taka forma finansowania inwestycji cieszy się coraz większym zainteresowaniem wśród podmiotów sektora publicznego. Wpływ na taką sytuację ma wyczerpanie alokacji środków w ramach Funduszy Europejskich w ramach perspektywy 2014-2020 (m.in. Regionalne Programy Operacyjne, POIiŚ) oraz programów priorytetowych NFOŚiGW ze środków krajowych.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Rodzaj zadania:	Likwidacja kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk.
Zakres finansowania:	- Demontaż kotłowni, palenisk opalanych paliwem stałym o niskiej sprawności energetycznej. - Montaż nowej kotłowni na gaz o minimalnej mocy 40 kW. - Montaż nowej kotłowni na olej o minimalnej mocy 40 kW.

	- Montaż pieca zasilanego prądem elektrycznym o minimalnej mocy 40 kW. - Montaż pompy ciepła o minimalnej mocy 40 kW.
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wielkość dofinansowania wyliczona będzie na podstawie maksymalnych jednostkowych kosztów osiągnięcia efektu ekologicznego. Moc nowej kotłowni musi wynosić min. 40 kW i być niższa od mocy kotłowni likwidowanej co najmniej o 20%. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów oraz prac budowlano montażowych związanych bezpośrednio z demontażem starego i montażem nowego ekologicznego źródła ciepła wraz z niezbędnym osprzętem.

Rodzaj zadania:	Wymiana kotłowni bez zmiany paliwa
Zakres finansowania:	- Demontaż kotłowni, paleniska o niskiej sprawności energetycznej. - Montaż nowej kotłowni na gaz o minimalnej mocy 40 kW. - Montaż nowej kotłowni na olej o minimalnej mocy 40 kW. - Montaż nowej kotłowni na węgiel o minimalnej mocy 40 kW.
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wielkość dofinansowania wyliczona będzie na podstawie maksymalnych jednostkowych kosztów osiągnięcia efektu ekologicznego. Moc nowej kotłowni musi wynosić min. 40 kW i być niższa od mocy kotłowni likwidowanej co najmniej o 20%. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów oraz prac budowlano montażowych związanych bezpośrednio z demontażem starego i montażem nowego ekologicznego źródła ciepła wraz z niezbędnym osprzętem.

Rodzaj zadania:	Termomodernizacja
Zakres finansowania:	- docieplenie przegród budowlanych o powierzchni powyżej 600 m². - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej w przypadku kompleksowej termomodernizacji (tzn. w przypadku docieplania budynku z jednoczesną wymianą kotłowni lub przy już zmodernizowanej kotłowni).
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.

Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: – do 200 zł/m² (brutto) za docieplenie powierzchni ścian i stropów, – do 500 zł/m² (brutto) za wymianę stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej (w przypadku posiadania lub jednoczesnej wymiany na ekologiczne źródło ciepła). Finansowanie dotyczy zakupu materiałów oraz prac budowlano-montażowych związanych bezpośrednio z dociepleniem budynku. Nie stanowią kosztu kwalifikowanego prace dodatkowe, które nie wpływają na zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze.

Rodzaj zadania:	Modernizacja oświetlenia w budynkach i oświetlenia ulicznego.
Zakres finansowania:	Modernizacja oświetlenia w budynkach oraz oświetlenia ulicznego wraz z systemem sterowania.
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie kosztorysu inwestorskiego lub równorzędnego dokumentu przedstawionego przez wnioskodawcę. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych bezpośrednio z wymianą źródeł światła w budynkach oraz oświetlenia ulicznego z zastosowaniem urządzeń wspomagających oszczędność energii elektrycznej.

Rodzaj zadania:	Likwidacja indywidualnych piecyków gazowych oraz przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej.
Zakres finansowania:	Likwidacja piecyków gazowych do ciepłej wody użytkowej oraz przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej.
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.

Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie kosztorysu inwestorskiego lub równorzędnego dokumentu przedstawionego przez wnioskodawcę. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac związanych z wykonaniem węzła ciepłowniczego i głównych pionów oraz przyłączeniem do miejskiej sieci ciepłowniczej
----------------------	--

Rodzaj zadania:	Inne zadania służące ochronie środowiska wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i zgodne z polityką ochrony środowiska oraz obowiązującymi w danym roku "Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie".
Zakres finansowania:	Finansowanie pozostałych zadań z zakresu ochrony powietrza przynoszących wymierny efekt ekologiczny.
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie kosztorysu inwestorskiego lub równorzędnego dokumentu przedstawionego przez wnioskodawcę. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów oraz prac budowlano montażowych związanych bezpośrednio z wykonywanym zadaniem. Nie stanowią kosztu kwalifikowanego prace dodatkowe, które nie wpływają na wykonanie zadania.

Rodzaj zadania:	Kotłownie na biomasę.
Zakres finansowania:	Zakup i montaż kotłów na biomasę o minimalnej mocy 40 kW.
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu:

	- do 1 200 zł/kW (brutto) dla kotłowni o mocy niższej od 1MW, - do 1 100 zł/kW (brutto) dla kotłowni o mocy wyższej lub równej 1MW. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem kotłowni na biomasę.
--	--

Rodzaj zadania:	Pompy ciepła
Zakres finansowania:	Zakup i montaż pompy ciepła o minimalnej mocy 40 kW
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: - do 4 200 zł/kW (brutto) dla gruntowych pompy ciepła o mocy niższej od 1MW, - do 3 500 zł/kW (brutto) dla gruntowych pompy ciepła o mocy wyższej lub równej 1MW. - do 4 000 zł/kW (brutto) dla powietrznych pompy ciepła o mocy niższej od 1MW, - do 3 000 zł/kW (brutto) dla powietrznych pompy ciepła o mocy wyższej lub równej 1MW. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem pompy ciepła oraz dolnego źródła ciepła.

Rodzaj zadania:	Rekuperatory
Zakres finansowania:	Zakup materiałów i montaż instalacji wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie kosztorysu inwestorskiego lub równorzędnego dokumentu przedstawionego przez wnioskodawcę.

	Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem instalacji wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła.
--	--

Rodzaj zadania:	Panele fotowoltaiczne.
Zakres finansowania:	Zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych o minimalnej mocy 10 kW.
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: do 8 000 zł/kW (brutto). Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem instalacji fotowoltaicznej.

Rodzaj zadania:	Kolektory słoneczne.
Zakres finansowania:	Zakup i montaż kolektorów słonecznych o minimalnej mocy 10 kW.
Forma dofinansowania:	Dofinansowanie zadań państwowych jednostek budżetowych.
Terminy naboru:	Do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych brutto.
Warunki szczegółowe:	Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: do 4 100 zł/kW (brutto). Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem kolektorów słonecznych wraz z instalacją.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Rodzaj zadania:	Likwidacja kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk.
Zakres finansowania:	- Demontaż kotłowni, palenisk opalanych paliwem stałym o niskiej sprawności energetycznej. - Montaż nowej kotłowni na gaz o minimalnej mocy 40 kW. - Montaż nowej kotłowni na olej o minimalnej mocy 40 kW.

	- Montaż pieca zasilanego prądem elektrycznym o minimalnej mocy 40 kW. - Montaż pompy ciepła o minimalnej mocy 40 kW.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka - Dotacja - Dotacjo-Pożyczka
Terminy naboru:	dotacje: - I nabór: od dnia 01 lutego 2019 r. do dnia 29 marca 2019 r. (przewidywana pula środków: 50%), - II nabór: do dnia 28 czerwca 2019 r. (przewidywana pula środków: 50%), - w przypadku niewykorzystania środków Zarząd może ogłosić III nabór wniosków. pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków
Warunki finansowe:	- Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Brak opłat i prowizji. - Dotacja – do 30% kosztów kwalifikowanych, - Dotacjo-Pożyczka – (pożyczka bez możliwości umorzenia) dla podmiotów mogących ubiegać się o dotację istnieje możliwość pozyskania pożyczki stanowiącej dopełnienie do 100 % kosztów kwalifikowanych netto.
Warunki szczegółowe:	W przypadku JST dofinansowanie w formie dotacji udzielane jest na likwidację niskiej emisji rozumianej jako wymiana kotłów, palenisk węglowych na gazowe, olejowe, pompy ciepła lub wymiana ogrzewania na elektryczne w budynkach użyteczności publicznej – m.in. w obiektach sportowych, strażnicach OSP, placówkach świadczących całodobową lub dzienną pomoc osobom, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Maksymalna wielkość dofinansowania wyliczona będzie na podstawie maksymalnych jednostkowych kosztów osiągnięcia efektu ekologicznego. Moc nowej kotłowni musi być niższa od mocy kotłowni likwidowanej co najmniej o 20%. W przypadku zadań związanych z ograniczeniem niskiej emisji Fundusz udziela pomocy finansowej w formie pożyczki na zadania, których łączna moc nowych źródeł ciepła wynosi min. 40 kW.

Rodzaj zadania:	Wymiana kotłowni bez zmiany paliwa
Zakres finansowania:	- Demontaż kotłowni, paleniska o niskiej sprawności energetycznej. - Montaż nowej kotłowni na gaz o minimalnej mocy 40 kW. - Montaż nowej kotłowni na olej o minimalnej mocy 40 kW. - Montaż nowej kotłowni na węgiel o minimalnej mocy 40 kW.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka
Terminy naboru:	tryb zwykły: - pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków
Warunki finansowe:	Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi <i>Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego</i>

	<i>Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Brak opłat i prowizji.</i>
Warunki szczegółowe:	W przypadku JST dofinansowanie w formie dotacji udzielane jest na likwidację niskiej emisji rozumianej jako wymiana kotłów, palenisk na nowoczesne kotły węglowe, gazowe i olejowe bez zmiany rodzaju paliwa. Wymiana ogrzewania jest możliwa w następujących obiektach: budynkach użyteczności publicznej – m.in. w obiektach sportowych, strażnicach OSP, placówkach świadczących całodobową lub dzienną pomoc osobom, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Maksymalna wielkość dofinansowania wyliczona będzie na podstawie maksymalnych jednostkowych kosztów osiągnięcia efektu ekologicznego. Moc nowej kotłowni musi być niższa od mocy kotłowni likwidowanej co najmniej o 20%. W przypadku zadań związanych z ograniczeniem niskiej emisji Fundusz udziela pomocy finansowej w formie pożyczki na zadania, których łączna moc nowych źródeł ciepła wynosi min. 40 kW.

Rodzaj zadania:	Podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej w tym geotermii
Zakres finansowania:	Zakres kosztów kwalifikowanych: - Demontaż kotłowni, palenisk opalanych paliwem stałym o niskiej sprawności energetycznej. - Podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej w tym geotermii wraz z wewnętrznymi pionami c.o. i c.w.u.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka - Dotacja - Dotacja-Pożyczka
Terminy naboru:	dotacje: - I nabór: od dnia 01 lutego 2019 r. do dnia 29 marca 2019 r. (przewidywana pula środków: 50%), - II nabór: do dnia 28 czerwca 2019 r. (przewidywana pula środków: 50%), - w przypadku niewykorzystania środków Zarząd może ogłosić III nabór wniosków. pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków
Warunki finansowe:	✓ Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Brak opłat i prowizji. ✓ Dotacja – do 30% kosztów kwalifikowanych, ✓ Dotacja-Pożyczka – (pożyczka bez możliwości umorzenia) dla podmiotów mogących ubiegać się o dotację istnieje możliwość pozyskania pożyczki stanowiącej dopełnienie do 100 % kosztów kwalifikowanych netto.
Warunki szczegółowe:	W przypadku JST dofinansowanie w formie dotacji udzielane jest na likwidację niskiej emisji rozumianej jako wymiana kotłów, palenisk węglowych na

	podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej w tym geotermii w budynkach użyteczności publicznej – m.in. w obiektach sportowych, strażnicach OSP, placówkach świadczących całodobową lub dzienną pomoc osobom, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Maksymalna wielkość dofinansowania wyliczona będzie na podstawie maksymalnych jednostkowych kosztów osiągnięcia efektu ekologicznego. W przypadku zadań związanych z ograniczeniem niskiej emisji Fundusz udziela pomocy finansowej w formie pożyczki na zadania, których łączna moc nowych źródeł ciepła wynosi min. 40 kW.
--	---

Rodzaj zadania:	Modernizacja oświetlenia w budynkach i oświetlenia ulicznego.
Zakres finansowania:	Modernizacja oświetlenia w budynkach oraz oświetlenia ulicznego wraz z systemem sterowania.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka
Terminy naboru:	tryb zwykły: - pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków
Warunki finansowe:	Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi <i>Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie</i> . Brak opłat i prowizji.
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych bezpośrednio z wymianą źródeł światła w budynkach oraz oświetlenia ulicznego z zastosowaniem systemu sterowania zwiększającego oszczędność energii elektrycznej.

Rodzaj zadania:	Termomodernizacja
Zakres finansowania:	- docieplenie przegród budowlanych o powierzchni powyżej 600 m ² . - wymiana stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej w przypadku kompleksowej termomodernizacji (tzn. w przypadku docieplania budynku z jednoczesną wymianą kotłowni lub przy już zmodernizowanej kotłowni).
Forma dofinansowania:	- Pożyczka
Terminy naboru:	tryb zwykły: - pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków.
Warunki finansowe:	Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z

	obowiązującymi <i>Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie</i> . Brak opłat i prowizji.
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: - do 250 zł/m² (brutto) za docieplenie powierzchni ścian i stropów, - do 700 zł/m² (brutto) za wymianę stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej (w przypadku posiadania lub jednoczesnej wymiany na ekologiczne źródło ciepła). Finansowanie dotyczy zakupu materiałów oraz prac budowlano-montażowych związanych bezpośrednio z dociepleniem budynku. Nie stanowią kosztu kwalifikowanego prace dodatkowe, które nie wpływają na zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło grzewcze.

Rodzaj zadania:	Likwidacja indywidualnych piecyków gazowych oraz przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej.
Zakres finansowania:	Likwidacja piecyków gazowych do ciepłej wody użytkowej oraz przyłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka
Terminy naboru:	tryb zwykły: - pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków.
Warunki finansowe:	Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi <i>Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie</i> . Brak opłat i prowizji.
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac związanych z wykonaniem węzła ciepłowniczego i głównych pionów.

Rodzaj zadania:	Inne zadania służące ochronie środowiska wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i zgodne z polityką ochrony środowiska oraz obowiązującymi w danym roku "Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie".
Zakres finansowania:	Finansowanie pozostałych zadań z zakresu ochrony powietrza przynoszących wymierny efekt ekologiczny.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka - Dotacja - Dotacja-Pożyczka
Terminy naboru:	dotacje: - I nabór: od dnia 01 lutego 2019 r. do dnia 29 marca 2019 r. (przewidywana pula środków: 50%),

	- II nabór: do dnia 28 czerwca 2019 r. (przewidywana pula środków: 50%), - w przypadku niewykorzystania środków Zarząd może ogłosić III nabór wniosków. pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków
Warunki finansowe:	✓ Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Brak opłat i prowizji. ✓ Dotacja – do 30% kosztów kwalifikowanych,
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie kosztorysu inwestorskiego lub równorzędnego dokumentu przedstawionego przez wnioskodawcę. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów oraz prac budowlano-montażowych związanych bezpośrednio z wykonywanym zadaniem. Nie stanowią kosztu kwalifikowanego prace dodatkowe, które nie wpływają na wykonanie zadania.

Rodzaj zadania:	Kotłownie na biomasę.
Zakres finansowania:	Zakup i montaż kotłów na biomasę o minimalnej mocy 40 kW.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka
Terminy naboru:	tryb zwykły: - pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków
Warunki finansowe:	Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi <i>Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie</i> . Brak opłat i prowizji.
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: - do 1 200 zł/kW (brutto) dla kotłowni o mocy niższej od 1MW, - do 1 100 zł/kW (brutto) dla kotłowni o mocy wyższej lub równej 1MW. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem kotłowni na biomasę.

Rodzaj zadania:	Pompy ciepła
Zakres finansowania:	Zakup i montaż pompy ciepła o minimalnej mocy 40 kW
Forma dofinansowania:	- Pożyczka - Dotacja - Dotacjo-Pożyczka
Terminy naboru:	dotacje: - I nabór: od dnia 01 lutego 2019 r. do dnia 29 marca 2019 r. (przewidywana pula środków: 50%), - II nabór: do dnia 28 czerwca 2019 r. (przewidywana pula środków: 50%), - w przypadku niewykorzystania środków Zarząd może ogłosić III nabór wniosków. pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków

Warunki finansowe:	✓ Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Brak opłat i prowizji. ✓ Dotacja – do 30% kosztów kwalifikowanych. ✓ Dotacja-Pożyczka (pożyczka bez możliwości umorzenia) – dla podmiotów mogących ubiegać się o dotację istnieje możliwość pozyskania pożyczki stanowiącej dopełnienie do 100 % kosztów kwalifikowanych netto.
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: - do 4 200 zł/kW (brutto) dla gruntowych pompy ciepła o mocy niższej od 1MW, - do 3 500 zł/kW (brutto) dla gruntowych pompy ciepła o mocy wyższej lub równej 1MW. - do 4 000 zł/kW (brutto) dla powietrznych pompy ciepła o mocy niższej od 1MW, - do 3 000 zł/kW (brutto) dla powietrznych pompy ciepła o mocy wyższej lub równej 1MW. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem pompy ciepła oraz dolnego źródła ciepła.
Rodzaj zadania:	Rekuperatory
Zakres finansowania:	Zakup materiałów i montaż instalacji wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła
Forma dofinansowania:	- Pożyczka
Terminy naboru:	tryb zwykły: - pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków.
Warunki finansowe:	Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi <i>Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie</i> . Brak opłat i prowizji.
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem instalacji wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła.

Rodzaj zadania:	Panele fotowoltaiczne.
Zakres finansowania:	Zakup i montaż instalacji fotowoltaicznych o minimalnej mocy 10 kW.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka
Terminy naboru:	tryb zwykły: - pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków.
Warunki finansowe:	Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi <i>Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego</i>

	<i>Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Brak opłat i prowizji.</i>
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: do 8 000 zł/kW (brutto). Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem instalacji fotowoltaicznej.

Rodzaj zadania:	Kolektory słoneczne.
Zakres finansowania:	Zakup i montaż kolektorów słonecznych o minimalnej mocy 10 kW.
Forma dofinansowania:	- Pożyczka
Terminy naboru:	tryb zwykły: - pożyczki: 01 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. do wyczerpania środków.
Warunki finansowe:	Pożyczka – do 100% kosztów kwalifikowanych netto. Oprocentowanie preferencyjne oraz możliwość umorzenia pożyczonego kapitału zgodnie z obowiązującymi <i>Zasadami finansowania zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie</i> . Brak opłat i prowizji.
Warunki szczegółowe:	Maksymalna wysokość dofinansowania wyliczana na podstawie wskaźników Funduszu: do 4 100 zł/kW (brutto). Finansowanie dotyczy zakupu materiałów i urządzeń oraz prac montażowych związanych z wykonaniem kolektorów słonecznych wraz z instalacją.

I. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie

1. Środki finansowe dedykowane

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 80 % ich kosztów, lecz nie więcej niż maksymalna wysokość dotacji przypadająca na 1 m² powierzchni przegród budowlanych:

- ściany zewnętrzne – 140 [zł/m²],
- podłoga na gruncie / strop nad pomieszczeniem nieogrzewanym – 100 [zł/m²],
- stolarka okienna – 400 [zł/m²].
- Stolarka zewnętrzna drzwiowa/garażowa – 600 [zł/m²],
- Strop / stropodach/dach – 50 [zł/m²].

W przypadku ulepszeń termomodernizacyjnych polegających na modernizacji systemów grzewczych innych niż te, w których nośnikiem energii były paliwa stałe, wysokość dotacji dla tych ulepszeń nie może przekroczyć 30% ich kosztów.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Rodzaj zadania:	Ochrona atmosfery 2019
Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w szczególności obejmujących modernizację dotychczasowych źródeł ciepła, których nośnikiem energii były paliwa stałe lub realizacją nowych z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii.
Forma dofinansowania:	Dotacja
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Dofinansowanie przedsięwzięcia termomodernizacyjnego polegającego na wykonywaniu lub dokończeniu wykonywania wszystkich ulepszeń termomodernizacyjnych budynku, wskazanych w audycie energetycznym budynku, jako optymalne może wynosić do 80% ich kosztów, ale łącznie nie więcej niż 100.000,00 zł na budynek.
Warunki szczegółowe:	Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 80 % ich kosztów, lecz nie więcej niż maksymalna wysokość dotacji przypadająca na 1 m² powierzchni przegród budowlanych: - ściany zewnętrzne – 140 [zł/m²], - podłoga na gruncie / strop nad pomieszczeniem nieogrzewanym – 100 [zł/m²], - stolarka okienna – 400 [zł/m²]. - Stolarka zewnętrzna drzewiowa/garażowa – 600 [zł/m²], - Strop / stropodach/dach – 50 [zł/m²]. W przypadku ulepszeń termomodernizacyjnych polegających na modernizacji systemów grzewczych innych niż te, w których nośnikiem energii były paliwa stałe, wysokość dotacji dla tych ulepszeń nie może przekroczyć 30% ich kosztów.

Rodzaj zadania:	Ochrona atmosfery 2019
Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w szczególności obejmujących modernizację dotychczasowych źródeł ciepła, których nośnikiem energii były paliwa stałe lub realizacją nowych z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.

Warunki finansowe:	Maksymalny okres spłaty pożyczki łącznie z karencją nie może przekraczać 10 lat. W uzasadnionych przypadkach okres spłaty pożyczki łącznie z karencją może wynosić do 15 lat. Okres karencji w spłacie pożyczki nie może być dłuższy niż 1 rok od daty wypłaty pierwszej transzy pożyczki. Przy udzielaniu pożyczek Fundusz stosuje preferencyjne oprocentowanie, ustalane w odniesieniu do stopy redyskonta weksli, określanej przez Radę Polityki Pieniężnej. Wysokość oprocentowania jest stała w danym roku kalendarzowym i określana na podstawie wartości stopy redyskonta weksli obowiązującej w dniu 1 stycznia danego roku. Oprocentowanie od 0,3 stopy redyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 1,5%, stosowane jest przy udzielaniu pożyczek na przedsięwzięcia proekologiczne, realizowane na obszarach Parków Narodowych i ich otulin oraz Parków Krajobrazowych bez otulin - przez gminy, związki międzygminne, powiaty, związki powiatów, samorząd województwa, jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego utworzone w sferze użyteczności publicznej oraz spółki wodne. Oprocentowanie od 0,4 stopy redyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 1,9%, stosowane jest przy udzielaniu pożyczek na przedsięwzięcia proekologiczne, realizowane przez gminy, związki międzygminne, powiaty, związki powiatów, samorząd województwa, jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego utworzone w sferze użyteczności publicznej. W przypadku gdy wielkość pożyczki wynosi co najmniej 3 000 000,00 zł wysokość oprocentowania może zostać obniżona, lecz nie więcej niż 0,3 %. Pożyczka może być częściowo umorzona na wniosek Pożyczkobiorcy, po spełnieniu następujących warunków: - zadanie zostało zrealizowane w terminie umownym, - został osiągnięty planowany efekt rzeczowy i ekologiczny zadania, - Pożyczkobiorca spłacił, co najmniej 85% pożyczki oraz należne oprocentowanie. Maksymalna wysokość umorzenia pożyczki wynosi 15% udzielonej pożyczki lecz nie więcej niż 500 000,00 zł
--------------------	--

II. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 60 % ich kosztów. Zakres wspomnianych prac obejmuje budowę lub modernizację systemów energetycznych wykorzystujących odnawialne źródła energii lub budowę wysokosprawnych układów kogeneracyjnych w budynkach użyteczności publicznej, w budynkach oddanych we władanie państwowym jednostkom budżetowym lub w infrastrukturze publicznej.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Wysokość udzielanego dofinansowania w formie pożyczek może wynosić do 100% Łączny okres spłaty pożyczki wraz z okresem karencji nie może przekroczyć 15 lat od daty zawarcia umowy. Okres karencji w spłacie pożyczki nie może przekroczyć 6 miesięcy od daty planowanego zakończenia zadania wskazanego w umowie pożyczki. Oprocentowanie pożyczek w stosunku rocznym wynosi $r = (s.r.w. - 1,5 \text{ p.p.})$, lecz nie mniej niż 1,5%. Pożyczki, mogą być częściowo umorzone w wysokości do 15 % wypłaconej kwoty pożyczki. Wysokość umorzenia, może zostać zwiększona o 30% wypłaconej kwoty pożyczki pod warunkiem przeznaczenia umorzonej kwoty na przedsięwzięcia w odnawialne źródła energii lub zmierzające do ograniczenia niskiej emisji lub wzrostu efektywności energetycznej realizowane na terenach objętych programami ochrony powietrza; Umorzeniu podlegają również należne Funduszowi odsetki od umorzonej kwoty pożyczki.

III. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów. Termin naboru wniosków do 15 marca 2019 r. w zakresie zadań przewidzianych do realizacji w 2019 r.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Wysokość udzielonej pożyczki może wynieść do 90 % kosztów kwalifikowanych, w zależności od: - efektów ekologicznych zadania; - możliwości finansowych Funduszu. Fundusz udziela pożyczek, stosując preferencyjne oprocentowanie o charakterze zmiennym, według stopy redyskonta weksli. Oprocentowanie umarzalnych pożyczek wynosi 0,95 s.r.w. lecz nie mniej niż 3 % w stosunku rocznym. Oprocentowanie nieumarzalnych pożyczek, wynosi 0,95 s.r.w. w stosunku rocznym. Częściowe umorzenie może być udzielone do wysokości: b) 10 % wykorzystanej pożyczki, lecz nie więcej niż 0,5 mln złotych, bez warunku przeznaczenia umorzonej kwoty na nowe zadanie ekologiczne; albo c) 35% wykorzystanej pożyczki, lecz nie więcej niż 3 mln złotych, pod warunkiem przeznaczenia umorzonej kwoty na realizację nowego zadania ekologicznego, zgodnego z celami określonymi w ustawie Prawo ochrony środowiska, z zastrzeżeniem jednostek samorządu terytorialnego, dla których możliwe jest umorzenie do 45 % wykorzystanej pożyczki, lecz nie więcej niż 3 mln złotych, pod warunkiem przeznaczenia umorzonej kwoty w całości na realizację gminnych programów ograniczenia niskiej emisji; albo d) 45 % wykorzystanej pożyczki, lecz nie więcej niż 3 mln złotych, pod warunkiem przeznaczenia umorzonej kwoty w całości na fizyczną likwidację źródła ciepła zasilanego paliwem stałym i zastąpienie go źródłem energii odnawialnej, zasilanym energią elektryczną, paliwem gazowym lub podłączeniem do sieci ciepłnej.

V. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Wysokość udzielanego dofinansowania w formie pożyczek może wynosić do 100%. Fundusz udziela pożyczek na okres nie dłuższy niż 10 lat. Fundusz udziela pożyczek stosując preferencyjne oprocentowanie w wysokości 2% w skali rocznej. Pożyczka udzielona przez Fundusz może być częściowo umorzona na wniosek beneficjenta w wysokości do 25% wypłaconej kwoty pożyczki. Umorzeniu nie podlegają należne Funduszowi odsetki od umorzonej kwoty pożyczki.

VI. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach

1. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Realizacja zadań ujętych w planach gospodarki niskoemisyjnej i planach działań na rzecz zrównoważonej energii (w tym np.: zakup i montaż instalacji OZE, termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła, wymiana oświetlenia wewnętrznego, ulicznego). Realizacja zadań ujętych w PONE (w tym np.: zakup i montaż instalacji OZE, termomodernizacja, wymiana źródeł ciepła, wymiana oświetlenia wewnętrznego, ulicznego).
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.

Warunki finansowe:	Wysokość udzielanego dofinansowania w formie pożyczek może wynosić do 95%. Wysokość oprocentowania pożyczek wynosi 3% w stosunku rocznym. Pożyczki mogą być częściowo umarzane w wysokości do 15% kwoty wypłaconej pożyczki.
--------------------	---

VII. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Wysokość udzielanego dofinansowania w formie pożyczek może wynosić do 100%. Karencja spłaty pożyczki nie powinna być dłuższa niż 18 miesięcy, liczona od daty zakończenia inwestycji/przedsięwzięcia. Oprocentowanie pożyczki może być stałe lub zmienne. Rodzaj oprocentowania (stałe, zmienne) ustala Zarząd Wojewódzkiego Funduszu na wniosek Wnioskodawcy, przy czym: 1) dla oprocentowania stałego wysokość stopy procentowej dla pożyczek udzielonych ze środków własnych Wojewódzkiego Funduszu wynosi 2,75%, 2) oprocentowanie zmienne oparte jest na stawce WIBOR 3M + 25-100 punktów bazowych, jednak nie niższe niż 1,9%. Wysokość oprocentowania ustala się na dany kwartał roku kalendarzowego na

	podstawie wysokości stawki WIBOR 3M z ostatniego dnia roboczego poprzedniego kwartału. Pożyczki mogą być częściowo umarzane w wysokości do 15% kwoty wypłaconej pożyczki.
--	--

VIII. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Okres kredytowania stosowany przy udzielaniu pożyczek - liczony jako czas od planowanej daty wypłaty pożyczki (lub jej pierwszej raty) do dnia całkowitej jej spłaty nie może przekroczyć: - dla pożyczek o wysokości do 100 000 zł - 5 lat; - dla pożyczek o wysokości powyżej 100 000 zł do 1 000 000 zł - 10 lat; - dla pożyczek o wysokości powyżej 1 000 000 zł - 15 lat. Fundusz udzielając pożyczek stosuje preferencyjne oprocentowanie ustalone w odniesieniu do stopy redyskontowej weksli, określanej dalej jako s.r.w., obwieszczanej przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Oprocentowanie to w przypadku pożyczek inwestycyjnych nie może być niższe niż 0,4 s.r.w. lecz nie mniej niż 2,2 % w stosunku rocznym. Kwota umorzenia nie może być wyższa niż 15% pożyczki: za wyjątkiem pożyczek udzielanych na zadania polegające wyłącznie na zakupie i montażu instalacji fotowoltaicznej i pomp ciepła oraz budowie elektrowni wodnych – 20% pożyczki. Kwota umorzenia pożyczki, nie może być wyższa niż 1 000 000,00 złotych.

Zakres finansowania:	Ochrona atmosfery
Forma dofinansowania:	Dotacja
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	- Koszt zakupu i montażu instalacji źródeł energii odnawialnej dotyczy: instalacji fotowoltaicznej i pomp ciepła oraz budowy elektrowni wodnych do 50%, ale nie więcej niż 1 200 000,00 zł, - Koszt zakupu i montażu instalacji źródeł energii odnawialnej dotyczy: kolektorów słonecznych, źródeł ciepła opalanych biomasą do 50%, ale nie więcej niż 100 000,00 zł, - Ograniczenia niskiej emisji (za wyjątkiem termomodernizacji budynków oraz wymiany tradycyjnych kotłów węglowych zasypowych w kotłowniach o mocy do 1 MW na kotły tego samego typu, tj. zasypowe) do 50%, ale nie więcej niż 100 000,00 zł. Dotacje mogą być udzielone na zadania realizowane w obiektach publicznych zakładów opieki zdrowotnej i sanatoriach, publicznych domach opieki społecznej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych, hospicjach, jednostkach organizacyjnych systemu oświaty tj. przedszkolach i szkołach, publicznych szkołach wyższych, obiektach kultury, obiektach kościołów i związków wyznaniowych, obiektach administracji publicznej, urzędów państwowych.

IX. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Termin spłaty pożyczki nie może przekraczać 10 lat od daty wypływu pierwszej kwoty pożyczki. W szczególnie uzasadnionych przypadkach wynikających z zaciągniętych i planowanych zobowiązań obciążających nadmiernie Wnioskodawcę, terminy określone powyżej mogą być wydłużone do 20 lat. Wysokość oprocentowania pożyczek stanowi: WIBOR 3M i nie mniej niż 1,9% w stosunku rocznym. Maksymalny okres karencji wynosi 18 miesięcy, lecz nie więcej niż 12 miesięcy od daty zakończenia zadania, określonej w umowie pożyczki.

X. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Maksymalny okres trwania umowy wynosi 15 lat i liczony jest od daty zawarcia umowy pożyczki. Karencja w spłacie rat kapitałowych pożyczki nie może być dłuższa niż 1 rok od daty zakończenia przedsięwzięcia określonej w umowie pożyczki. Fundusz udziela pożyczek stosując preferencyjne oprocentowanie, liczone od niespłaconych kwot kapitału: w wysokości 0,5 s.r.w. w stosunku rocznym, lecz nie mniej niż 2,8 % w stosunku rocznym. Pożyczka udzielona przez Fundusz może być częściowo umorzona na wniosek beneficjenta w wysokości do 30% wypłaconej kwoty pożyczki. Umorzeniu nie podlegają należne Funduszowi odsetki od umorzonej kwoty pożyczki.

XI. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
----------------------	---

Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Wysokość udzielanego dofinansowania w formie pożyczek może wynosić do 100%. Oprocentowanie pożyczek udzielanych ze środków Funduszu wynosi w stosunku rocznym 0,5 stopy redyskontowej weksli, lecz nie mniej niż 2%. Okres spłaty pożyczki nie może być dłuższy niż 15 lat, licząc od dnia pierwszej wypłaty środków Funduszu. Karencja w spłacie pożyczki nie może przekroczyć 12 miesięcy, licząc od terminu wypłaty całości pożyczki. Wysokość umorzenia nie może przekraczać 20% kwoty wypłaconej pożyczki, a także nie może być wyższa niż 0,5 mln zł.

XII. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Fundusz może udzielać pożyczek na okres nie dłuższy niż 6 lat, liczony od daty pierwszej planowanej wypłaty transzy pożyczki do daty spłaty ostatniej raty. W uzasadnionych przypadkach Zarząd Funduszu może przedłużyć okres kredytowania, lecz nie dłużej niż o 4 lata.

	Oprocentowanie pożyczki może być stałe lub zmienne. Oprocentowanie nie może być niższe niż 3% w stosunku rocznym, z zastrzeżeniem pkt 6. Oprocentowanie zmienne oparte jest o stawkę WIBOR 3M, przy czym ustalając oprocentowanie, stawka WIBOR 3M może być korygowana w górę w zakresie od 0 do 5 punktów procentowych w stosunku rocznym. Kwota umorzenia nie może być wyższa niż 10% pożyczki udzielonej jednostkom samorządu terytorialnego i ich związkom oraz innym podmiotom nie będącym przedsiębiorcami, lecz nie więcej niż 300 000 zł.
--	---

XIII. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów.

Termin naboru wniosku do 30 kwietnia każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Maksymalny okres spłaty pożyczki wynosi 5 lat. W uzasadnionych przypadkach, wynikających z analizy sytuacji finansowej Beneficjenta, istnieje możliwość wydłużenia okresu spłaty do 15 lat. Oprocentowanie pożyczek udzielanych przez Fundusz jest stałe w skali roku i wynosi 1,50 WIBOR 12M ustalonego na poziomie wartości za rok poprzedzający rok udzielenia pożyczki, jednak nie mniej niż 2%

	Dopuszcza się roczną karencję w spłacie pożyczki, liczoną od ostatniej wypłaty, która nie jest wliczana do okresu spłat. Karencja może być stosowana dla pożyczek powyżej kwoty 500.000,00 zł. Umorzeniu może podlegać kwota do 10% wysokości udzielonej pożyczki.
--	---

XIV. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 60 % ich kosztów.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Wysokość udzielanego dofinansowania w formie pożyczek może wynosić do 100% kosztów kwalifikowanych netto zadania (bez podatku od towarów i usług). Oprocentowanie pożyczki w wysokości zmiennej stopy oprocentowania WIBOR 3M, jednak nie mniej niż 3% w skali roku, Okres spłaty pożyczki, bez okresu karencji, nie może przekraczać 7 lat, Okres karencji może wynosić najwyżej do 1,5 roku i liczy się od daty podpisania umowy.

XV. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa.

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów.

Termin naboru wniosku do 31 marca każdego roku, poprzedzającego rok budżetowy, w którym rozpoczyna się finansowanie zadania.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Wysokość dofinansowania w formie pożyczki udzielanej ze środków Funduszu na realizację zadań o charakterze inwestycyjnym, modernizacyjnym oraz polegającym na zakupie środków trwałych i wyposażenia wynosi do 100 % kosztu kwalifikowanego zadania. Spłata zaciągniętej pożyczki powinna nastąpić w okresie do 10 lat. W uzasadnionych przypadkach, na wniosek wnioskodawcy, Zarząd Funduszu może okres ten wydłużyć do 15 lat. Ponadto Zarząd WFOŚiGW w Warszawie może udzielić karencji w spłacie rat kapitałowych pożyczki do 24 miesięcy. Fundusz udziela pożyczek, stosując preferencyjne oprocentowanie w oparciu o stopę redyskonta weksli (s.r.w.) przyjętą przez Radę Polityki Pieniężnej. Oprocentowanie pożyczek ustala się na poziomie nie niższym niż 0,9 s.r.w., nie mniej niż 1,5% w stosunku rocznym. Pożyczki udzielane ze środków Funduszu mogą podlegać częściowemu umorzeniu (maksymalny poziom umorzenia dla poszczególnych zadań nie może przekroczyć 30% kwoty wypłaconej pożyczki).

XVI. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu

1. Środki finansowe dedykowane Państwowym Jednostkom Budżetowym.

Dofinansowanie udzielane jest zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.11.2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki finansowe Funduszu mogą być przekazywane na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa

Wysokość dotacji, w przypadku wykonywania ulepszeń termomodernizacyjnych niżej wymienionych przegród budowlanych może wynosić do 50 % ich kosztów.

2. Środki finansowe dedykowane Jednostkom Samorządu Terytorialnego

Zakres finansowania:	Przedsięwzięcia mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	2019 r.
Warunki finansowe:	Wysokość udzielanego dofinansowania w formie pożyczek może wynosić do 100%. Oprocentowanie pożyczek wynosi nie mniej niż 0,7 stopy redyskonta weksli jednak nie mniej niż 3,0 punkty procentowe w stosunku rocznym. Fundusz udziela pożyczek na okres nie dłuższy niż 10 lat. Do okresu spłaty pożyczki wliczany jest okres karencji. Karencja w spłacie wynosi do 36 miesięcy. Wysokość umorzenia nie może przekraczać kwoty 20% wypłaconej pożyczki i nie może przekroczyć kwoty 200 000 zł.

Zakres finansowania:	Program „Słonecznik 2018-2019” Zakres dofinansowania: • budynki istniejące: - docieplenie przegród - wymiana okien i drzwi - wymiana źródła ciepła - montaż kolektorów słonecznych - montaż mikroinstalacji - montaż instalacji wentylacji wraz z rekuperacją • lokale istniejące: - wymiana źródła ciepła.
Forma dofinansowania:	Pożyczka
Terminy naboru:	od 01.03.2019 do 31.05.2019 roku.
Warunki finansowe:	Pożyczka z możliwością częściowego umorzenia (od 5 do 15 % w zależności od rodzaju i zakresu przedsięwzięcia). Okres spłaty pożyczki wynosi od 4 do 10 lat

9. FINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH Z FUNDUSZY KRAJOWYCH NA POZIOMIE OGÓLNOKRAJOWYM - BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Bank Gospodarstwa Krajowego jest państwowym bankiem rozwoju, którego misją jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz sektora publicznego w realizacji jego zadań.

Bank jest partnerem finansowym aktywnie wspierającym przedsiębiorczość i efektywne wykorzystywanie programów rozwojowych. Jest jednocześnie inicjatorem i uczestnikiem współpracy między biznesem, sektorem publicznym i instytucjami finansowymi.

Bank odgrywa znaczącą rolę, wraz z innymi instytucjami rozwoju, w realizacji Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjętej przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, która jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w średnio- i długofalowej polityce gospodarczej.

I. Fundusz Termomodernizacji i Remontów (FTiR)

Fundusz Termomodernizacji i Remontów utworzono w Banku Gospodarstwa Krajowego w miejsce Funduszu Termomodernizacji. Podstawą prawną Funduszu jest ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz. U. z 2014 poz. 712.)

Celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe oraz wypłata rekompensat dla właścicieli budynków mieszkalnych, w których były lokale kwaterunkowe. Formy pomocy:

- premia termomodernizacyjna,
- premia remontowa,
- premia kompensacyjna.

W ramach obsługi Funduszu Termomodernizacji i Remontów Bank Gospodarstwa Krajowego podejmuje decyzje o przyznaniu premii oraz po spełnieniu warunków do jej wypłaty, dokonuje przekazania premii. W latach 1999-2018 BGK przyjął 1 423 wniosków pochodzących od Jednostek Samorządu Terytorialnego co stanowiło około 3% wszystkich wniosków. W tym samym okresie w ramach przyznanej premii zmodernizowanych zostało 1300 budynki użyteczności publicznej.

Forma pomocy:	Premia termomodernizacyjna
Przeznaczenie	Podstawowym celem Funduszu Termomodernizacji i Remontów jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne dla właścicieli budynków mieszkalnych, w których były lokale kwaterunkowe.
Zasady uzyskania dofinansowania/premii:	Premia termomodernizacyjna przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez inwestora. Przysługuje tylko inwestorom korzystającym z kredytu. Nie mogą z niej skorzystać inwestorzy realizujący przedsięwzięcie termomodernizacyjne wyłącznie z własnych środków.
Poziom dofinansowania:	Wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi 20% kwoty kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, jednak nie może wynosić więcej niż: - 16% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i - dwukrotność przewidywanych rocznych oszczędności kosztów energii, ustalonych na podstawie audytu energetycznego.
Typ beneficjenta:	O dofinansowanie projektu w ramach premii termomodernizacyjnej, mogą się ubiegać m.in.: właściciele lub zarządcy: - budynków mieszkalnych, - budynków zbiorowego zamieszkania, - budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego służących do wykonywania przez nie zadań publicznych.
Warunki ubiegania się o premię termomodernizacyjną:	Warunkiem ubiegania się o premię termomodernizacyjną jest przedstawienie audytu energetycznego. Audyt taki powinien być dołączony do wniosku o przyznanie premii termomodernizacyjnej, składanego wraz z wnioskiem kredytowym w banku kredytującym.

Należy nadmienić, iż aktualnie trwają prace związane z wprowadzeniem istotnych zmian do ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Zmiany mają przyczynić się do zwiększenia efektywności funkcjonowania Funduszu Termomodernizacji i Remontów.

W ustawie przewidziano pomoc samorządom gminnym w działaniach służących poprawie stanu technicznego budynków wielorodzinnych, w których znajdują się lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy:

- wsparcie w formie premii będzie udzielane na przedsięwzięcia remontowe połączone z termomodernizacją,
- wsparcie wyniesie 50 % kosztów przedsięwzięcia (będzie mogło być jednak podwyższone o 10% w przypadku budynków komunalnych objętych ochroną konserwatorską).

Szacuje się, że koszty proponowanych rozwiązań w latach 2020-2029 wyniosą ok. 2,2 mld zł, z czego ok. 70% trafi do samorządów gminnych. W 2020 r. program będzie finansowany z wolnych środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów. Po 2021 r. głównym źródłem finansowania będą środki budżetu państwa. Nowe przepisy mają wejść w życie 1 stycznia 2020 r.

Zmiana warunków udzielania wsparcia finansowania inwestycji wpłynie z pewnością na wzrost zainteresowania samorządów gminnych ubieganiem się o wsparcie z Funduszu Termomodernizacji i Remontów.

10. WNIOSKI

Podstawowym problemem w zakresie prowadzenia skutecznych działań w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych są ograniczone możliwości finansowania inwestycji ze środków własnych podmiotów sektora publicznego.

Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych w sektorze usług publicznych oparta na jest:

- tradycyjnej formule finansowania inwestycji publicznych tj. środkami budżetowymi,
- finansowaniu inwestycji ze środków zewnętrznych w tym:
 - Dotacji (grantów),
 - Pożyczek i kredytów,
 - Innych środków – obligacje komunalne, partnerstwo publiczno-prywatne.

Samorządy z Polski i krajów nadbałtyckich, chcąc podążać ścieżką zrównoważonego rozwoju energetycznego, będą musiały w najbliższych latach zmierzyć się także z innymi istotnymi wyzwaniami, do których należy zmniejszenie dostępności dotacji bezzwrotnych po 2020 roku. Sprostanie temu wyzwaniu będzie wymagało nie tylko ich aktywnego zaangażowania, ale i wsparcia ze strony innych instytucji.

Aktualnie istnieją różne możliwości sfinansowania inwestycji powodujących wzrost efektywności energetycznej w sektorze publicznym. W Polsce finansowanie inwestycji w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych odbywa się przede wszystkim z wykorzystaniem następujących środków zewnętrznych:

- **Programy priorytetowe wdrażane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ze środków krajowych.**

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest głównym źródłem finansowania w Polsce inwestycji proekologicznych. Od 26 lat stanowi najważniejsze ogniwo polskiego systemu finansowania ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dysponując największym potencjałem finansowym.

Podstawą do przyjmowania i rozpatrywania wniosków o dofinansowanie w Narodowym Funduszu są programy priorytetowe. W IV. kwartale 2019 r. NFOŚiGW nie planuje ogłosić naborów wniosków o dofinansowanie projektów w ramach programów priorytetowych z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, dedykowanych jednostkom oraz innym instytucjom/podmiotom zaliczonym do sfery publicznej. Konkursy takie były jednak przeprowadzane w 2019 i latach wcześniejszych.

Taka forma finansowania inwestycji cieszyła się olbrzymim powodzeniem wśród podmiotów sektora publicznego o czym świadczyła bardzo duża liczba złożonych wniosków o dofinansowanie, preferencyjną pożyczkę (w części umarzalną). Przewidziana na ten cel alokacja nie pokryła zapotrzebowania zgłaszanego przed wnioskodawców.

➤ **Programy Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ze środków krajowych**

Przedmiotem działania **Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** jest finansowanie, głównie inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zgodnie z kierunkami polityki ekologicznej państwa i celami środowiskowymi wynikającymi ze strategii zrównoważonego rozwoju danego województwa.

Pomoc finansowa udzielana jest przez WFOŚiGW w postaci pożyczek oraz form dotacyjnych. Taka forma finansowania inwestycji cieszy się coraz większym zainteresowaniem wśród podmiotów sektora publicznego. Wpływ na taką sytuację ma wyczerpanie alokacji środków w ramach Funduszy Europejskich w ramach perspektywy budżetowej na lata 2014-2020 (m.in. Regionalne Programy Operacyjne, POIiŚ) oraz programów priorytetowych NFOŚiGW ze środków krajowych.

➤ **Fundusze Europejskie (przede wszystkim Program Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Regionalne Programy Operacyjne).**

Zgodnie harmonogramem planowanych w roku 2019 naborów wniosków o dofinansowanie projektu w ramach **Programu Infrastruktura i Środowisko 2014-2020**, nie przewidziano konkursów z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, dedykowanych jednostkom oraz innym instytucjom/podmiotom zaliczonym do sfery publicznej. Konkursy takie były jednak przeprowadzane w roku 2018 i latach wcześniejszych. W ramach poddziałania 1.3.1. „Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej” poziom alokacji finansowej (dotacja bezzwrotna) wynosił 205 522 607 EURO.

Harmonogram konkursów **RRO** publikowany jest w IV kwartale roku poprzedzającym ogłoszenia naboru przez instytucję zarządzającą danym RPO. Z uwagi na okres realizacji i rozliczenia projektów w 2019 roku liczba ogłoszonych konkursów z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, dedykowanych jednostkom oraz innym instytucjom/podmiotom zaliczonym do sfery publicznej była niewielka. Konkursy takie były jednak przeprowadzane w roku 2018 i latach wcześniejszych. Można się spodziewać się, iż w 2020 roku nie zostaną już ogłoszone żadne konkursy w tym zakresie lub ich liczba będzie bardzo mała.

Taka forma finansowania inwestycji cieszyła się olbrzymim powodzeniem wśród podmiotów sektora publicznego o czym świadczyła bardzo duża liczba złożonych wniosków o dofinansowanie. Przewidziana na ten cel alokacja nie pokryła zapotrzebowania zgłaszanego

przed wnioskodawców. Kolejne programy o zbliżonej będą formule mogą zostać uruchomione jednak dopiero w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027.

Mając na uwadze powyższe zakres finansowania inwestycji z Funduszy Europejskich jest czasowo ograniczony.

➤ **Fundusz Termomodernizacji i Remontów.**

Celem Funduszu jest pomoc finansowa dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe. Należy nadmienić, iż aktualnie trwają prace związane z wprowadzeniem istotnych zmian do ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Zmiany mają przyczynić się do zwiększenia efektywności funkcjonowania Funduszu Termomodernizacji i Remontów. W ustawie przewidziano pomoc samorządom gminnym w działaniach służących poprawie stanu technicznego budynków wielorodzinnych, w których znajdują się lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

Zmiana warunków udzielania wsparcia finansowania inwestycji wpłynie z pewnością na wzrost zainteresowania samorządów gminnych ubieganiem się o wsparcie z Funduszu Termomodernizacji i Remontów.

➤ **Kredyty i pożyczki na cele związane z ochroną środowiska (powietrza) udzielane przez banki krajowe.**

Jednostki samorządu terytorialnego mogą ubiegać się o udzielenie preferencyjnego kredytu inwestycyjnego EBI (ze środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego) udzielanego przez Bank Ochrony Środowiska.

➤ **Kredyty i pożyczki na cele związane z ochroną środowiska (powietrza) udzielane przez banki/ zagraniczne instytucje finansowe.**

Przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej będących własnością administracji publicznej (jednostek samorządu terytorialnego oraz innych instytucji/podmiotów zaliczonych do sfery publicznej w tym administracji rządowej) mogą być finansowane jedynie ze środków **Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI)** oraz **NIB** (Nordic Investment Bank). Inne banki i instytucje finansowe nie przewidują finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych w tym zakresie.

➤ **Partnerstwo publiczno-prywatne**

Jednym ze stosowanych aktualnie rozwiązań mających na celu wzrost efektywności energetycznej jest współpraca sektora publicznego z zewnętrznym podmiotem w **formule ESCO**. Usługi realizowane w formule ESCO są rozwiązaniem możliwym także do przeprowadzenia w modelu **partnerstwa publiczno-prywatnego**.

Taka forma finansowania inwestycji pozwala sfinansować działania inwestycyjne w przypadku braku możliwości jej sfinansowania ze środków budżetowych lub środków zewnętrznych w

postaci pożyczek, kredytów, dotacji. Jest to coraz bardziej rozpowszechniona forma realizacji przedsięwzięć w zakresie wzrostu efektywności energetycznej w sektorze publicznym.

W 2019 r. (i następnym roku bieżącej perspektywy budżetowej UE) w ramach Programów Współpracy Transgranicznej /m.in.: INTERREG Baltic Sea Region Program, Interreg V-A - Poland-Denmark-Germany-Lithuania-Sweden (South Baltic) oraz Interreg V-A - Finland-Estonia-Latvia-Sweden (Central Baltic)/ **nie przewidziano naboru w ramach konkursów** dot. poprawy efektywności energetycznej budynków.

Jak wynika z przedstawionych powyżej wniosków, dostępność środków i mechanizmów finansowania w postaci dotacji dla podmiotów z sektora publicznego została czasowo ograniczona. Sytuacja ulegnie zdecydowanej zmianie w momencie uruchomienia programów z Funduszy Europejskich w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027. Dotyczy to programów operacyjnych zarówno na poziomie poszczególnych województw jak i kraju. Niemniej jednak alokacja środków finansowych w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027 przeznaczona na inwestycje w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych może być niższa niż w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2014-2020.

Podmioty sektora publicznego mogą jednak korzystać z innych mechanizmów finansowych wspierających proces oprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych. Należą przede wszystkim do nich:

- Programy oraz preferencyjne pożyczki i kredyty w dyspozycji Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (środki krajowe),
- Wsparcie udzielane w ramach Funduszu Termomodernizacji i Remontów,
- Preferencyjny kredyt inwestycyjny EBI (ze środków Europejskiego Banku Inwestycyjnego) udzielany przez Bank Ochrony Środowiska.

Istotnym elementem wsparcia sektora publicznego przez władze państwowe są również programy priorytetowe wdrażane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ze środków krajowych. W momencie uruchomienia kolejnych programów będzie to istotna forma wsparcia w zakresie finansowania inwestycji związanych z poprawą efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.

W ostatnich latach obserwowana jest tendencja odejścia od finansowania inwestycji związanych z poprawą efektywności energetycznej poprzez instrumenty bezzwrotne (dotacja) na rzecz instrumentów zwrotnych (pożyczki, kredyty). Taka sytuacja powoduje, iż coraz bardziej popularna i rozpowszechniona staje się współpraca sektora publicznego z zewnętrznym podmiotem w formule ESCO (w tym również w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego).

11. REKOMENDACJE W ZAKRESIE SPOSOBU FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH Z ZAKRESU EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W BUDYNKACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ ORAZ SEKTORZE MIESZKANIOWYM

Zmniejszenie zużycia energii staje się w ostatnich dekadach coraz ważniejszym wyzwaniem, a jednocześnie strategicznym priorytetem dla państw UE. Dlatego też inwestycje w energooszczędne technologie i energię odnawialną traktowane są jako droga do osiągnięcia unijnych celów w zakresie energii i ochrony klimatu, a także, co pokazują prowadzone badania, przyczyniają się do wzrostu gospodarczego.

Warto zwrócić uwagę, że znaczna część energii zużywana jest w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej. Dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków UE zawiera przepisy mające na celu poprawę efektywności energetycznej zarówno w nowych, jak i już istniejących budynkach. Wymagane jest, m.in. aby istniejące budynki poddawane pracom renowacyjnym dostosowane były przynajmniej w stopniu minimalnym do wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej. Ponadto wszystkie nowo powstające budynki muszą mieć niemal zerowe zużycie energii do 31 grudnia 2020 roku. Opracowywane i wdrażane są również coraz to nowsze wymagania i regulacje prawne, na poziomie państw i regionów, dotyczące certyfikacji energetycznej budynków lub jednostek budowlanych, okresowych przeglądów systemów ogrzewania i klimatyzacji w budynkach oraz niezależnych systemów kontroli świadectw energetycznych i raportów z inspekcji.

Sektor usług, w tym usług publicznych, odpowiada za około 13% (wg. danych IEA) zużycia energii na świecie. Zgodnie z danymi IEA (Międzynarodowa Agencja Energetyczna) największa

część energii w tym sektorze (od 30 do 50% w zależności od kraju) jest zużywana na ogrzewanie pomieszczeń. Zgodnie z szacunkami w UE aż około 75% budynków jest nieefektywna energetycznie, co pokazuje, że rozwiązanie tego problemu może się znacząco przyczynić do spadku zużycia energii. Z tego powodu w budownictwie nastąpił rozwój technologii mających na celu zmniejszenie zużycia energii zarówno w budynkach istniejących, jak i tych nowo projektowanych. Stare budynki, które ze względu na swój wiek i stan techniczny nie spełniają obecnych wymagań (kilkudziesięcioletnie, ale również budowane kilkanaście lat temu, gdy przepisy nie były tak rygorystyczne, a w procesie budowy przeważał pogląd by budować jak najtańszym kosztem), są poddawane termomodernizacji.

Można założyć, iż zainteresowanie JST tematyką efektywności energetycznej i wykorzystania OZE, jak również ich zaangażowanie w projekty i inicjatywy z tego zakresu, będzie w kolejnych latach wzrastać. Wynika to z kilku czynników, obejmujących rosnącą świadomość energetyczną społeczeństwa (w tym władz lokalnych), stałą obecność tematu zrównoważonej energii w europejskiej debacie publicznej, zaangażowanie UE w realizację ambitnych celów klimatyczno-energetycznych oraz coraz większą dostępność i malejące koszty wielu proenergetycznych technologii i rozwiązań. Nie bez znaczenia jest również konieczność rozwiązania coraz bardziej palącego problemu niskiej emisji, znacznie pogarszającej jakość życia w wielu europejskich miastach, a także konieczność redukcji gminnych kosztów bieżących, których istotny składnik stanowią koszty zużycia paliw i energii (a te według aktualnych prognoz będą wzrastać).

Jak zostało to już wcześniej zaznaczone, podstawowym problemem w zakresie prowadzenia skutecznych działań w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków komunalnych są ograniczone możliwości finansowania inwestycji ze środków własnych podmiotów sektora publicznego.

Wśród działań, które samorządy planują do realizacji w pierwszej kolejności znajdują się przede wszystkim te, na które najłatwiej pozyskać dofinansowanie lub które są najbardziej pożądane z punktu widzenia realizacji celów społecznych (poprawa komfortu i warunków zdrowotnych mieszkańców), a więc termomodernizacja budynków i inwestowanie w OZE.

Samorządy z Polski i krajów nadbałtyckich, chcące podążać ścieżką zrównoważonego rozwoju energetycznego, będą musiały w najbliższych latach zmierzyć się także z innymi istotnymi wyzwaniami, do których należy zmniejszenie dostępności dotacji bezzwrotnych po 2020 roku.

Rekomendacja nr 1.

Mając na uwadze stan finansów jednostek budżetowych, ciągły przymus poszukiwania przez władze samorządowe oszczędności, niekwestionowaną potrzebę poprawy efektywności

energetycznej oraz brak wystarczającej ilości odpowiednio wykwalifikowanej i doświadczonej kadry technicznej umożliwiającej sprawne i efektywne przygotowanie oraz późniejszą realizację inwestycji służącej poprawie efektywności energetycznej, należy wziąć pod uwagę możliwość skorzystania ze współpracy z firmami spoza sektora finansów publicznych, w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), w formule która umożliwi sfinansowanie danej inwestycji modernizacyjnej z przyszłych oszczędności w kosztach energii. Takie możliwości niosą ze sobą między innymi usługi firm ESCO.

Z uwagi na słabe upowszechnienie tego modelu realizacji inwestycji, warto:

- wesprzeć system doradztwa dla gmin, przedsiębiorstw oraz banków w zakresie rozwijania tego typu projektów,
- stworzyć zestaw standardowych dokumentów (umowa, specyfikacja istotnych warunków zamówienia) przynajmniej dla sektora samorządowego,
- stworzyć fundusze celowe (gwarancyjny i forfaitingowy) ułatwiający firmom ESCO działanie na rynku.

Banki komercyjne winny aktywniej włączyć się w finansowanie projektów realizowanych w formule.

Rekomendacja nr 2.

Aktualnie trwają prace związane z wprowadzeniem istotnych zmian do ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Zmiany mają przyczynić się do zwiększenia efektywności funkcjonowania Funduszu Termomodernizacji i Remontów. W ustawie przewidziano pomoc samorządom gminnym w działaniach służących poprawie stanu technicznego budynków wielorodzinnych, w których znajdują się lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy.

Konieczne jest podjęcie działań przez jednostki samorządu lokalnego w zakresie przeprowadzenia prac przygotowawczych umożliwiających ubieganie się o wsparcie w zakresie wykonania prac remontowych w budynków wielorodzinnych, w których znajdują się lokale wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy. Jest to pierwszy tak kompleksowy program, który może przyczynić się do poprawy stanu technicznego tych budynków.

Prace przygotowawcze powinny obejmować minimum:

- Opracowanie audytu energetycznego,
- Opracowanie niezbędnej dokumentacji technicznej,
- Przygotowanie inwestycji pod względem formalno-prawnym.

Rekomendacja nr 3.

Konieczne jest podjęcie działań przez jednostki samorządu lokalnego w zakresie przeprowadzenia prac przygotowawczych umożliwiających skuteczne ubieganie się o wsparcie z Funduszy Europejskich w ramach perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027. Ograniczona pula środków przy spodziewanym dużym zainteresowaniu wnioskodawców powoduje, iż poziom przygotowania projektu do realizacji musi osiągnąć najwyższy poziom.

Prace przygotowawcze powinny obejmować minimum:

- Opracowanie audytu energetycznego,
- Opracowanie niezbędnej dokumentacji technicznej,
- Przygotowanie inwestycji pod względem formalno-prawnym.

